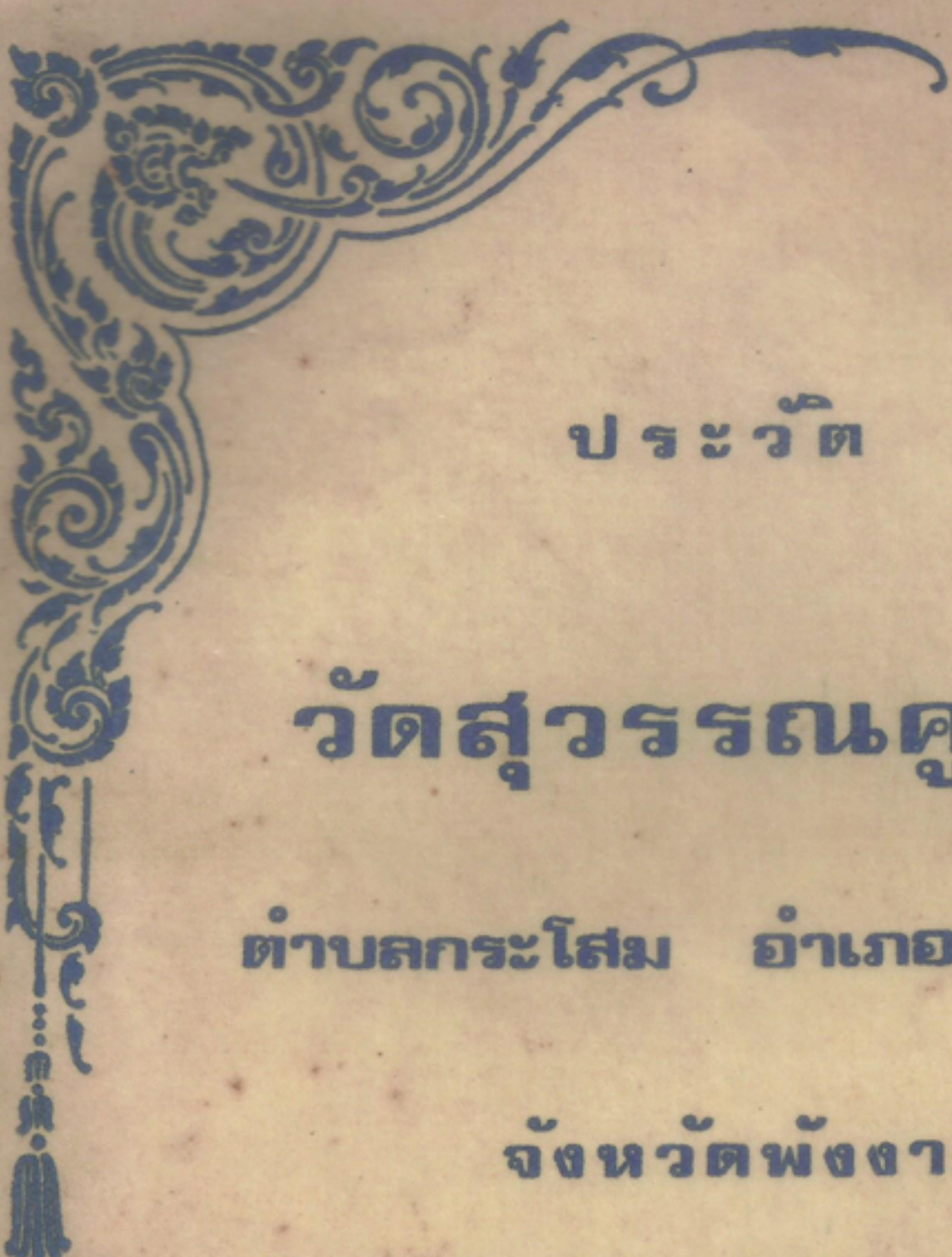

ประวัติ

วัดสุวรรณคูหา

ตำบลกระโสม อำเภอดะกั่วทุ่ง

จังหวัดพังงา

โดย...

พระครูวินัยสารนิเทศก์

เจ้าอาวาส และ เจ้าคณะอำเภอดะกั่วทุ่ง

วัดสุวรรณคูหา

ต.กระโสม อ.ตะลัวทุ่ง จ.พังงา

๑. ที่ตั้งวัด บริเวณเขาถ้ำ หมู่ที่ ๒ ตำบลกระโสม อำเภอตะลัวทุ่ง จังหวัดพังงา ห่างจากที่ว่าการอำเภอ ๔ กิโลเมตร และ ๑ กิโลเมตร จากศาลากลางจังหวัด ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๘๘๑ กิโลเมตร หากจะเดินทางสู่สายใต้ตามถนนเพชรเกษมถึงกิโลเมตรที่ ๒๘ - ๒๙ (จากสี่แยกโลกกอลอย) จะมองเห็นภูเขาโดดเดี่ยวขนาดย่อมอยู่ข้างหน้าเยื้องไปทางซ้ายมือเล็กน้อย จนถึงหลักกิโลเมตรที่ ๓๐ ก็จะมีทางซอยแยกซ้ายเข้าไป ๘๐๐ เมตร จะเห็นรั้วขม้นแบบราชวัติยาวไปตามถนนด้านขวามือ นั่นคือเขตวัดสุวรรณคูหาเลย ขวาเข้าไปในเขตวัดอีก ๘๐ เมตร ก็จะถึงประตูวัดสุวรรณคูหาแล้ว มโนที่ตามทะเบียนทางราชการ ๒๐ ไร่ มีหนังสือส.ค. ๑ เลขที่ ๑๐ เป็นหนังสือสำคัญ

เมื่อถึงถ้ำจะเห็นทุกสิ่งทุกอย่างรอบทิศเป็นสัญลักษณ์ของถ้ำไปหมด คือเขาถ้ำ วัดถ้ำ บ้านถ้ำ คลองถ้ำ และเป็นตำบลถ้ำเมื่อสมัยก่อน แต่เพี้ยนมาเป็นตำบลกระโสม เมื่อมีการแบ่งเขตการปกครอง ใหม่ทางฝ่ายบ้านเมืองในภายหลัง (เขตตำบลถ้ำใหม่ จึงไม่มีถ้ำจริงตามชื่อ) วัดถ้ำเป็นชื่อสามัญที่ประชาชนใช้เรียกกันทั่วไป “วัดสุวรรณคูหา” เป็นชื่อที่ใช้เป็นทางการ วัดนมโนที่ตามทะเบียนทางราชการ ๒๐ ไร่ โดยมีหนังสือ ส.ค. ๑ เลขที่ ๑๐ เป็นหนังสือสำคัญ บริเวณวัดตั้งอยู่ทั้งข้างนอกและภายในถ้ำ ด้านตะวันออกและทิศใต้จดคลองถ้ำ อันเป็นเขตอำเภอเมืองกับอำเภอตะลัวทุ่ง ด้านเหนือจดหมู่บ้านถ้ำ ด้านตะวันตกจดถนนซอยวัดสุวรรณคูหา - หินสามก้อน

๒. สังกัดนิกาย มหานิกาย

๓. ประวัติความเป็นมาของวัดสุวรรณคูหา ตั้งขึ้นเมื่อใดและใครเป็นผู้ก่อตั้ง มิได้ปรากฏประวัติที่ชัดเจนแน่นอน แต่มีเรื่องเล่ากันว่า มีพระธุดงค์ ๑ รูป กับสามเณร ๑ รูป ได้เดินธุดงค์มาจากภาคกลาง และได้ไปพักอยู่ที่วัดบน (เขยวนเป็นวัดร้าง

และมณโฑสัทธไปครอบครองเสียแล้ว) ซึ่งตั้งอยู่คนละฝั่งคลองกับวัดสุวรรณคูหา เป็นปกติ
 ธรรมดาของพระพุทธรูปส่วนมากมักชอบพักพาอาศัยอยู่ตามถ้ำ อันเป็นสถานที่สงบเงียบ และ
 ไม่ไกลชิดกับบ้านเกินไป เพราะทำให้เกิดกายวิเวกและจิตวิเวกได้ง่าย เมื่อท่านเห็นเขาถูก
 เล็ก ๆ โดดเดี่ยวก็ออกไปเที่ยวสำรวจดู เมื่อพบว่ามีถ้ำน้อยใหญ่สวยงามอยู่หลายถ้ำรอบ ๆ
 บริเวณถ้ำและเชิงเขา แวดล้อมไปด้วยหมู่ไม้อันร่มรื่น มีธารน้ำอันสะอาดไหลผ่านไปโดยใกล้
 ชิด ทั้งเป็นที่อาศัยของสิ่งเหล่าสัตว์นานาชนิด นับตั้งแต่ช้างป่าลงมาถึง หมี หมู แม่น
 ค่าง บ้าง ชะนี เป็นต้น แต่ก็นับว่าเป็นที่เงียบสงบพอสมควร ทำให้ท่านเกิดความพึงพอใจ
 มากกว่าวัดบนที่ได้มาพักพาอาศัยอยู่ก่อน ท่านจึงมักจะหลีกเลี่ยงจากวัดไปหาความสงบในถ้ำตาม
 ความพอใจ จนกระทั่งได้เข้าไปพำนักอยู่เป็นประจำ โดยพระภิกษุอาจารย์พำนักอยู่ในถ้ำเล็ก
 ด้านขวามือของถ้ำใหญ่ ฝ่ายสามเณรพำนักอยู่ในเพิงถ้ำด้านใต้ ซึ่งเรียกในบัดนี้ว่า (ถ้ำครัว)
 จึงเป็นเหตุให้คณะพุทธบริษัท ติดตามไปทำบุญกับท่านทั้งสองที่ถ้ำเป็นประจำ และทำให้วัด
 บนร่วงโรยลงไป ส่วนที่ถ้ำก็ถูกปรับปรุงเป็นวัดขึ้นมาจนกระทั่งถึงพระภิกษุ อาจารย์มรณะ-
 ภาพลง กลายเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด เรียกกันว่า “พ่อท่านเจ้าถ้ำ” โดยไม่ทราบว่ชื่อ
 ที่แท้จริงของท่านว่าอย่างไร ฝ่ายสามเณรนั้น เล่ากันว่า ภายหลังถูกช้างป่าแทงถึงมรณภาพ
 และเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์คู่กับพ่อท่านเจ้าถ้ำ เรียกกันว่า “พ่อท่านเจ้าเณร” โดยไม่ปรากฏชื่อ
 เสียงเรียงนามอันแท้จริงเช่นเดียวกัน แต่ที่ถ้ำได้มีสภาพเป็นวัดขึ้นมาตามลำดับ ทั้งในถ้ำและ
 บริเวณภายนอก และมีชื่อเดิมว่า “วัดถ้ำ”

ล่วงมาถึงกาลประมาณ พ.ศ. ๒๓๒๘ และปี พ.ศ. ๒๓๕๒ พม่าได้เข้ามาทำสงคราม
 กับไทยและตีเมืองตะกั่วทุ่งเดิม (เดิวนั้นอยู่ในท้องที่อำเภอท้ายเหมือง) แดกพ่ายผู้คนได้อพยพ
 ข้ามภูเขามาหลบภัยสงคราม อยู่ในท้องที่ใหม่ทางทิศตะวันออก และตั้งหลักกับถ้ำน้อยอยู่
 จนตงเมืองตะกั่วทุ่งใหม่ขึ้น ก่อนตงแต่พียงยังไม่ได้เป็นเมือง ราวประมาณปี พ.ศ. ๒๓๔๔
 เมืองตะกั่วทุ่ง มีพระยาบริสุทธโลหะภูมินทรราชบิดี (ถิน) ผู้สำเร็จราชการเมืองตะกั่วทุ่ง
 กับพระเพชรศรีพิไชยสงคราม ปลัดเมืองผู้นอง ซึ่งทั้งสองท่านเป็นบุตรสืบสกุลของพระยา
 โลหะภูมิพิสัย (พระตะกั่วทุ่ง ขุนคำ) ต้นตระกูล ณ ตะกั่วทุ่ง ได้จัดจัดการบูรณะปฏิสัง-
 ขรณ์วัดขึ้นด้วยจิตรศรัทธาปรารธนาพุทธภูมิ ซึ่งปรากฏตามหลักศิลาจารึก ภายในถ้ำอันเป็น
 หลักฐานสำหรับประวัติของวัดเพียงคนเดียวเท่านั้น มีข้อความดังนี้

สุกมัสตุ พระพุทธศักราชพระศาสนาแล้วมาแล้ว ๒๔๐๔ พระราชจุลศักราชได้แล้ว
 ๑๒๒ ปีมะเมีย สัมฤทธิศก สมมุตินาโม พระยาบริสุทธิโลหะภูมินทรราชบดี ผู้สำเร็จราชการ
 เมืองตะกั่วทุ่ง มีนามบัญญัติเดิมว่า ถิ่นนามิ เป็นพี่ใหญ่ พระเพชรศรีสวัสดิ์ไชยสงคราม ปลัด
 ผู้น้อง มีนามบัญญัติเดิมว่า ปุตินาโม พระบิดาเป็นผู้รักษาเมืองตะกั่วทุ่งสืบมา ถึงพระยา-
 บริสุทธิโลหะภูมินทรราชบดี เป็นที่เมืองตะกั่วทุ่งนานมาได้ ๕๖ ปี มีจิตโสมนัสรัทธาเป็นทาง
 กามาพจรมหากุศลสร้างอารามใน - นอกถ้ำ เดิมคนโบราณสร้างเป็นภูมิจานบ้างแล้ว เจ้า-
 คุณสุวรรณคูหาคนก่อนบูรณะปฏิสังขรณ์ขึ้นอีก การก็ยังสำเร็จไม่ พระยาโลหะภูมินทรราชบดี
 เจ้าเมืองตะกั่วทุ่ง จึงปรารณาพระบรมโพธิญาณ จึ่งจัดแจงจ้างจีนและไทยขุดดินทองดำลึก
 ลงได้ ๒ - ๓ ศอกก็มีบ้าง ตบแต่งแล่งศิลาเรียบราบปราบเสมอแล้ว ปลุกวิหารอาราธนาพระ
 ภิกษุสงฆ์ ผั่งพระอุโบสถก่อพัทธสีมา ๘ พัทธ จ้างช่างให้ก่อพระพุทธไสยาสน์ยาว ๑ วา
 ๒ ศอกองค์หนึ่ง พระนาถปรกองค์หนึ่ง พระพุทธรูปพานองค์หนึ่ง และสักรุขทายถาวรมาน
 ได้สร้างพระพุทธรูปองค์น้อย ๆ ตามเชิงถ้ำแล้วบ้าง ยังคิดกระทำต่อไป และท่องดำประดับ
 โล-จาน แขนวนโคมแก้วเป็นเครื่องบูชา ฐานพระปรางค์พระพุทธรูป ๕ พระองค์ เชิญอุรุ
 คุณยาย-มารดา ญาติกาหลายคนเข้าประจุไว้ในพระปรางค์อาศิลาปิดปากช่องจัดซอรัก-ทอง
 ปิดพระพุทธรูปและพระปรางค์เป็นการตกแต่งอารามเสร็จแล้ว จักแจ้งการฉลองเพิ่มเติมกุศล
 ผ้าไตรจีวร ผ้าบริวาร เครื่องบริวาร บูชาดอกไม้เพลิง ให้มีทำทานสังคายนาย และเทศนา
 พระสัตตปกรณอภิธรรม ๑ พระคัมภีร์ ทงทานกามพฤกษ์ เขียนช่อบุตรและให้กระบือเป็น
 ทาน ของต่าง ๆ หลายอย่าง ซึ่งกระทำกุศลสิ่งใด ๆ แต่ครั้งก่อนและกระทำนาคได้ จะได้
 ปรารณาเป็นอินทร์พรหมบรมจักรพรรตกษัตริย์ตลอดสวรรคตสมบัติมนุษย์สมบัติ เสริมฐึกหัด
 หามิได้ สัพพัญญูญาณ มุ่งหมายพระบรมโพธิญาณ พ้นจากวัฏฏสงสารถึงกรุงแก้ว
 กล่าวคือพระอมตมหานครนิรพานเป็นเอกันตบรมสุข จะนั่งบนสุขจะนอนบนสุข เมื่อยัง
 ไม่สำเร็จความทุกข์อยู่ในบ่วงมาร ขอย่าให้เวียนเกิด เวียนตาย เวียนโสภะเศร้าส่อนอาลัย
 ขอย่าได้เวียนบวชไข ขอย่าให้พินม้แก่จิตแก่กายในขันธสันดาน แม้ไม่สำเร็จพระโพธิญาณตราบ
 ไค ทิพพจักขุ ทิพพโสต ทิพพญาณ ให้มีปัญญาอันเป็นทิพย์ ทรงพระไตรปิฎก ทุก ๆ
 ชาตินั้น เทอญพุทฺโธ โหมิ อนาคเต กาเล

โดยอาศัยข้อความตามศิลาจารึก^{๔๕} พอจะใช้เป็นแนวทางสันนิษฐานได้ว่าวัด^{๔๖}คนโบ-
ราณเริ่มสร้างมาก่อนเมืองตะกั่วทุ่งใหม่^{๔๗} ซึ่งเป็นที่ตั้งว่าการอำเภอตะกั่วทุ่งในปัจจุบันนี้เพราะ
มี พระยาบริสุทธิลोหภูมิ^{๔๘}นทรราชบิด^{๔๙} ผู้ว่าราชการเมืองตะกั่วทุ่งซึ่งว่าราชการมาถึง ๕๖ ปีแล้ว
ก็ทราบแต่เพียงว่าคนโบราณ (มีอายุร้อยขึ้นไป) สร้างเป็นภูมิจานบ้างแล้ว ในปี พ.ศ. ๒๔๐๑
เป็นปีที่บูรณะปฏิสังขรณ์วัดสำเร็จแล้วมีการฉลองใหญ่ และจารึกประวัติไว้ถอยหลังไป ๕๖ ปี
ตรงกับ พ.ศ. ๒๓๔๕ เป็นปีที่พระยาบริสุทธิลोหภูมิ^{๕๐}นทรราชบิด^{๕๑} ว่าราชการเมืองสับแทนบิดา
ใช้คำว่าคนโบราณสร้างมาแล้ว และคำว่าคนโบราณนั้น โดยปกติหมายความว่าอายุร้อยปี
ขึ้นไป เท่ากับถอยหลังไปอีก ๑๐๐ ปีเศษ ตรงกับ พ.ศ. ๒๒๔๓ นนมีสภาพเป็นวัดอยู่แล้ว
สรุปความว่าวัด^{๕๒}สร้างมาก่อนปี พ.ศ. ๒๒๔๔ อนึ่งตามศิลาจารึกมการอ้างท่านผู้มนามว่า “เจ้า
คุณสุวรรณคูหา คนก่อนปฏิสังขรณ์^{๕๓}อีก” เจ้าคุณสุวรรณคูหาจึงน่าจะมไม่น้อยกว่า ๒ รูป แต่
เท่าที่คนคว้าได้มามีเพียงรูปเดียวว่า เป็นพระราชาคณะที่ “พระสุวรรณคูหาสังฆปาโมกข์”^{๕๔}
มาจากวัดพระเชตุพน กรุงเทพ ฯ สังเกตตามชื่อน่าจะมาเป็นพระราชาคณะ เมื่อมาพำนักอยู่
ณ วัดสุวรรณคูหาแล้ว และชื่อของท่านแสดงว่าเป็นประมุขสงฆ์ ในเมืองตะกั่วทุ่งหรือเจ้า-
คณะเมืองด้วย ทั้งเป็นเจ้าอาวาสองค์แรกของวัดที่ปรากฏชื่อเป็นหลักฐาน และควรถือว่าเป็น
เป็นบุคคลสำคัญคนแรกของวัดทีเดียว และคงจะเป็นองค์ที่ปฏิสังขรณ์ ตามที่ศิลาจารึกอ้าง
ถึงด้วย

๔. บุคคลสำคัญของวัด ตามศิลาจารึกก็มี พระยาบริสุทธิลोหภูมิ^{๕๕}นทรราชบิด^{๕๖}
(ถิ่น) ผู้ว่าราชการเมืองตะกั่วทุ่ง พระเพชรศรีพิไชยสงคราม (เหม็น) ปลัดเมือง ผู้นอง
ของพระยาบริสุทธิลोหภูมิ^{๕๗}นทรราชบิด^{๕๘} ได้ร่วมกันคิดจัดการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดให้เจริญรุ่งเรือง
ขึ้นโดยขุดลอกตกแต่งพนัง และก่อสร้างปูชนียวัตถุภายในดามีพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ทั้ง
เล็กและใหญ่ พร้อมกับสร้างเสนาสนะสงฆ์ภายนอกอีก ตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ ๓. ซึ่งนับ
ว่าเป็นต้นตระกูล ณ ตะกั่วทุ่ง ที่ได้ทำใหวัดสุวรรณคูหา เป็นวัดประจำสกุลและเป็นวัดประจำ
อำเภอด้วย

เมื่อวัน^{๕๙}ที่ ๒ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๐๕ (พ.ศ. ๒๔๓๓) พระบาทสมเด็จพระปรมินทร-
มหาจุฬาลงกรณ^{๖๐}พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ พระบรมหาราชเจ้า เมื่อคราวเสด็จ

ประพาสแหลมมลายู ได้เสด็จพระราชดำเนินมาประพาสที่วัดสุวรรณคูหา ระหว่างเวลาบ่าย ๒ โมง ทรงพระราชทานจารึกพระปรมาภิไธยไว้ว่า จ.ป.ร ๑๐๕

นอกจากนี้ยังปรากฏจารึกพระปรมาภิไธยในรัชกาลต่าง ๆ ที่พระนามพระบรมวงศานุวงศ์ เจ้านายและข้าราชการผู้ใหญ่ปรากฏอยู่มากดังต่อไปนี้ คือ

ส.ว. (๑) คือสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนาพระบรมราชเทวี ในรัชการที่ ๕ และได้รับสถาปนาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดล รัชการที่ ๘ เป็นสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า เสด็จประพาสเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕

จ.ร. คือพระองค์เจ้าจุฑารัตนราชกุมารี เสด็จเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๖

ม.ว. คือพระบรมโอรสาธิราช เจ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร (พระมหาธีรราชเจ้า รัชการที่ ๖) ได้เสด็จประพาสเมื่อ ร.ศ. ๑๒๘ (๓ พฤษภาคม ๒๔๕๒)

ป.ป.ร. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ ๗ เสด็จประพาสเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๑

ภ.ป.ร. คือพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดช รัชการที่ ๙ เสด็จประพาสเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๐๒

สก. คือสมเด็จพระนางเจ้าศรีวิชัย พระบรมราชินีนาถ เสด็จประพาสปี ๒๕๐๒

ส.ว. (๒) คือพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวีในรัชการที่ ๖

ส.ว. (๓) คือสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พันปีหลวง

ร.พ. คือสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ ๗

น.พ.ป. คือพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าหญิงนภาพรประภา ซึ่งต่อมารัชกาลที่ ๗ ได้รับสถาปนาเป็นกรมหลวงทิพยรัตนกิริฎกุลินี

บ.ช. คือพระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร - กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ๒๔๖๘

พ.ร. คือสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพรรณวดี พระราชธิดาพระองค์เดียว ในรัชกาลที่ ๖

บ.ส. คือสมเด็จพระเจ้าฟ้าชายบริพัตรสุขุมพันธุ์ - กรมพระนครสวรรค์วรพินิต

และข้าราชการผู้ใหญ่อื่น ๆ เช่น พลโทรัง หม่อมทววงศ์และพิบูลสงคราม เป็นต้น ต่อมาพระยาบริสุทธิลोหภูมิทรราชปดี (อ่อน) ผู้ว่าราชการเมืองตะกั่วทุ่งกับพระ-

อุปัชฌาย์ (บวช) ร่วมมือกันบูรณะปฏิสังขรณ์ทั้งในถ้ำและนอกถ้ำต่อมาอีก โดยรอกฎีกา
ทชำระแล้วสร้างขึ้นใหม่ ๓ หลัง ขุดบ่อน้ำก่ออิฐถือปูน ๑ บ่อ

ต่อมาอีกพระยาบริสุทธ (กล่อม) กับพระครูสมุห์อ่อน ได้ร่วมมือกันบูรณะปฏิ-
สังขรณ์อีกครั้ง โดยเฉพาะพระยาบริสุทธ (กล่อม) ได้ตัดถนนจากบ้านของท่านถึงวัดกว้าง
๔ วา ยาว ๑๑๐ เส้น

ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๖๘ พระอธิการเพ็งพทุทโก เป็นเจ้าอาวาส พระครูวิสุทธ-
พรหมจรรย์ (นุ่น) เป็นคณะแขวงตะกั่วทุ่ง ขุนสัจจาบริรักษ์ นายอำเภอตะกั่วทุ่ง นางช-
ทรัพย์ นางชเทศ ณ ตะกั่วทุ่ง พร้อมด้วยกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน พ่อค้าประชาชน ได้ช่วยกัน
รวมกำลังทรัพย์ กำลังกาย กำลังความคิด จัดบูรณะปฏิสังขรณ์อีกครั้งหนึ่ง มีการลงรัก
ปิดทองพระพุทธรูปใหม่ สร้างศาลา ๑ หลัง ปลุกปล้ำพลา ๑ หลัง หอดัน ๑ หลัง บูรณะ
เสร็จเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๒

ต่อมานายจิตต์ ณ ตะกั่วทุ่ง รองอธิบดีกรมที่ดิน ได้เป็นกำลังใหญ่ช่วยหาทุนโดย
ชักนำเชิญชวน ข้าราชการและพ่อค้าประชาชน ทอดกฐินและผ้าป่าบ้าง เพื่อสมทบสร้างศา-
ลาการเปรียญซึ่งกำลังดำเนินการก่อสร้างอยู่ในขณะนั้น ได้เงินประมาณแปดแสนบาทเศษ ทำ
ให้การก่อสร้างได้ก้าวหน้าไปอย่างคล่องตัวขึ้น นับว่าเป็นกำลังสำคัญของวัดในบัดนี้

๕. โบราณวัตถุของวัด ๑. มีพระพุทธรูปไสยาสน์ ยาว ๗ วา ๒ ศอก ๑
องค์ เป็นพระนอนใหญ่ที่สุดในจังหวัดพังงา และประชาชนถือว่าเป็นปูชนียวัตถุศักดิ์สิทธิ์
ยิ่ง ๒. พระพุทธรูปก่ออิฐถือปูนปางสดุ้งมาร หน้าตักกว้าง ๓ ศอก ๑๐ นิ้ว ๑ องค์ เป็น
ประธานในอุโบสถเขตสีมาเก่าในถ้ำ ๓.-๔. พระพุทธรูปหินอ่อนปางสดุ้งมารแบบพม่า ๒
องค์ หน้าตัก ๑ ศอก ๑ คืบ และ ๑ ศอก ๘ นิ้ว ใช้แทนพระสาวกเคียงข้างพระประธาน
ในอุโบสถสีมาเก่า ๕.-๖. พระพุทธรูปยืนอิฐปูนปางรำพึงถวายเนตร ขนาดสูง ๒ วา ๑
ศอก ๒ นิ้ว อย่างละ ๑ องค์ ๗. พระพุทธรูปนาคปรก หน้าตัก ๔๐ นิ้ว ๑ องค์ ๘.-
๒๒. พระพุทธรูปปางสดุ้งมาร ๑๔ องค์ ขนาดหน้าตัก ๖๘ นิ้ว ๑ องค์ ๖๒ นิ้ว ๑ องค์
๔๘ นิ้ว ๑ องค์ ๔๔ นิ้ว ๑ องค์ ๔๒ นิ้ว ๑ องค์ ๔๐ นิ้ว ๔ องค์ ๓๘ นิ้ว ๒ องค์
๓๕ นิ้ว ๒ องค์ ๓๐ นิ้ว ๑ องค์ ๒๓. พระปรางค์ปาเลไลย สูง ๘๗ นิ้ว ๑ องค์ ๒๔.

พระนอนขนาดยาว ๘๔ นิ้ว ๑ องค์ ๒๕. พระปางนิพพานยาว ๖๑ นิ้ว ๑๑ องค์ ๒๖.
พระกัศปยัน สูง นิ้ว ๑ พระองค์ ๒๗. พระพุทธรูปจำลองลงรักปิดทอง ขนาด ๒๓
× ๕๘ นิ้ว ๑ องค์ ๒๘. พระปรางค์ (บรรจุอัฐิตระกูล ณ ตะกั่วทุ่ง) ขนาด ๘๗ × ๓๔๐ นิ้ว
๑ องค์ ๒๙. สิ่งหัตถ์จีนกระเบื้อง (กังไส) ๘ ตัว ๓๐. ศิลาจารึกของพระยาบริสุทธ-
โธหภูมิทรราชบิด (ฉิน) ๑ แผ่น ๓๑. ใบเสมา ๓๒. บานประตูเก่า ๒ แผ่น
๓๓. พระเจดีย์เล็กปากถ้ำขนาดฐานกว้าง ๒ ศอกคืบ สูง ๖ ศอก ๑ องค์

นอกจากนี้ยังมีวัตถุโบราณอื่น ๆ เช่น ถ้วยชามเบญจรงค์ จานเซิง เครื่องมือหิน
สมัยโบราณที่เรียกกันว่า หินขวานฟ้า และเครื่องลายคราม เป็นต้น ซึ่งเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน
ได้เก็บรวบรวมมาจากที่ต่าง ๆ ประมาณร้อยกว่าชิ้น

ส่วนวัตถุก่อสร้างอื่น ๆ เช่น อุโบสถ ศาลาการเปรียญ เป็นต้น ของวัดนี้ยังเป็นของ
ใหม่เกือบทั้งสิ้น เพราะสภาพวัดในปัจจุบัน ถูกวางแผนผังก่อสร้างใหม่ในระยะพัฒนาวัด
เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นต้นมา

ในครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เสด็จประพาสวัดสุวรรณคูหา
เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๐๕ มีพระราชหัตถเลขาและพระราชนิพนธ์ทรงบรรยายไว้ตอน
หนึ่งว่า “เมื่อสุดทางจนถึงลำคลองเรียกว่า คลองวัดเก่า เป็นลำธารตื้น ๆ น้ำริน ๆ ไม่มากนัก
ท้นเป็นพรมแดนกับเมืองพังงา ทางฟากข้างฟังกัดตทางกว้าง และบึงเสาโทรเลขแล้ว แต่
ไม่ได้ปราบปรามเป็นถนนตื้นไม่ลึก ๆ ขนเต็ม เขาปลูกพลับพลายไว้หลังหนึ่ง ที่ใต้ต้นขึ้น-
ทศกริมลำคลอง บางตอนต้นไม้น้ำจืดมีดอก เมื่อแลเห็นบนต้นคล้ายดอกประยงค์ สีดอก
เหลืองแก่ ที่ดอกอ่อนเขียวเป็นข้อโต ๆ เมื่อเก็บลงมาเห็นดอกใหญ่ขนาดดอกกรสสคนธ์ตูม
เมื่อบานกลับ แตกกลับไม่กาง ถัดจากพลับพลานบนทางเลี้ยวอ้อมไปหน่อยหนึ่ง ขนท้น
สูงไปตามลำค้ำ จนถึงเขตวัดเก่า มีกุฏิพระสงฆ์อยู่หมู่หนึ่ง ลานวัดกว้าง มีไม้ดอกไม้ผล
บางอย่างคือ ลิ้นทมและมะเฟือง เป็นต้น รายเป็นขอบคัน ปากถ้ำน้อยอยู่ด้านเสมอพนดิน
ข้างซ้ายเป็นเพิงน้อยหนึ่งแต่ต้น ช่องปากถ้ำกว้างจนแสงสว่างส่องได้ตลอดถ้ำ เวลาที่ไป
กำลังมีลมฝนยังแลเห็นทางเดินได้ สันฐานถ้ำนั้นเหมือนถ้ำเรอสำบนถ้ำ ๆ ว่าจะว่าประทุน
ก็ได้ ตรงลิ้นเข้าไปกว้างเกือบเสมอกันหมดตลอด เว้นแต่ที่ปากถ้ำ ในนั้นมีพระพุทธรูปยืน

ใหญ่อยู่ริมประตูองค์หนึ่ง (บัดนี้ไม่ปรากฏเสียแล้ว) ต่อเข้าไปมีพระนั่งใหญ่ ๆ บ้าง เล็กบ้าง มีพระปรางค์องค์หนึ่ง พระนอนใหญ่องค์หนึ่ง พระนิพพานองค์หนึ่ง ปลายถ้ำเข้าไปตรงหน้า พระนอน มีศาลาโถง ๆ ผูกพัทธสีมาเป็นโบสถ์ (บัดนี้ย้ายออกนอกถ้ำแล้ว) มีพระสงฆ์คอย รับอยู่ ๕ รูป ที่ใกล้พระนิพพาน มีศาลาเป็นรูปใบเสมา จารึกอักษรไทยปนขอมว่า พระพุทธศักราช ๒๔๐๑ จุลศักราช ๑๒๒๐ ปีมะเมียสัมฤทธิ์ศก พระยาบริสุทธโธภูมินทรราชบริบดินามบัญญัติเดิมว่า ถิ่นนาม เป็นพญ์ใหญ่ พระเพชรศรีพิชัยสงคราม ปลัดผู้น้อง มีนามเดิมว่า ปุตินาโม ต่อไปพรรณาดังเรื่องทลงทุนรอนมาสร้าง และเอาอัญญิคุณนายคุณมารดา บรรจุไว้ในพระปรางค์ ลงท้ายอธิฐานไม่เอาสวรรค์สมบัติ มนุษย์สมบัติ สมบัติจักรพรรดิ มหาศาล จะขอให้ได้ตรัสรู้เป็นพระสัพพัญญุตญาณ อย่างพุทธภูมิภักดิ์แท้ ต่อขึ้นไปข้างหลัง ถ้ำนั้น เป็นถ้ำเว้งสูงขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง แต่ช่องสว่างกว้าง คูเป็นรอยน้ำซึมเป็นน้ำเงินไป เกือบทั้งถ้ำ ข้างซ้ายเดินต่อไปได้อีกยาวแต่มืด ถ้าจะว่าแต่ในถ้ำถ้ำกันแล้ว ถ้ำอยู่ข้างจะ หมดจดเรียบร่อยกว่าที่เมืองพัทลุง เป็นถ้ำสำหรับคนแก่ไปได้เหมือนกัน ราษฎรไปประชุม กันทุกปี ได้จารึกพระปรมาภิไธยย่อไว้ ๒ แห่ง ที่ศาลายอนันต์เล็กไป จึงได้ทรงจารึกใหม่ ที่ผนังถ้ำอีกแห่งหนึ่งว่า จ.ป.ร. ๑๐๕ กลับจากถ้ำถึงพลับพลาเวลาพลบ พักกินข้าวอาบนํ้า ฝนตกเสมอ เวลาทุ่มหนึ่งจึงได้กลับ เพราะไม่ได้เตรียมนอนมาค้าง

ร.ศ. ๑๒๘ (๒๔๕๒) รัชการที่ ๖ เมื่อยังดำรงเป็น พระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จหัวเมืองบักขัได๋ มีจดหมายเหตุว่า “วันจันทร์ ที่ ๓ เวลาเช้า ๓ โมงครึ่ง ออกจากที่พักเมืองพังงา ขึ้นคานหามเดินทางไปได้ประมาณ ๒๐๐ เส้นเศษ ถึงวัดสุวรรณคูหา เข้าไปพักกับพระราชทานอาหารกลางวันตามน ซึ่งมอักษระพระนาม จารึกอยู่ แต่เมื่อศก ๑๐๕ นั้น พักอยู่ที่ถ้ำจนบ่ายเกือบ ๔ โมง ขึ้นคานหามออกจากถ้ำ เดินทางมาตามถนน ซึ่งไม่สู้มีอะไรคั่น ราวสักชั่วโมงหนึ่ง ก็มาถึงที่พักแรมเมืองตะกั่วทุ่ง รวมทางตั้งแต่พังงามาถึงที่นั่น ๓๔๑ เส้น”

นอกจากนี้ ยังทรงพระราชนิพนธ์บนเรือกลางเป็นจดหมายเหตุรายวัน โดยใช้นามแฝง “นายแก้ว” มีไปยัง “ท่านพรานบุญ” ปรากฏข้อความเกี่ยวกับวัดสุวรรณคูหาตอนหนึ่งว่า “เวลา ๕ โมงเศษ ถึงวัดสุวรรณคูหา หรือเรียกธรรมดาว่าวัดถ้ำ ถ้ำนั้นน่าดูพอใช้มีเป็น

๒ ชั้น ถ้าง่ายไปเป็นวิหารมีพระพุทธรูป และพระเจดีย์เต็มไปทั้งนั้น ถ้าง่ายไปเป็นทั้งงามมีคลา
ย้อยราวกับภู ทหน้าผาบน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงจารึกอักษรพระนาม จ.ป.ร.
ไว้เมื่อ ร.ศ. ๑๐๘ คราวนั้นทุลกระหม่อมทรงจารึกพระนามไว้ใกล้ ๆ นั้น

ที่ประทับร้อนได้จัดไว้ที่ถ้ำบนเย็นสบายดีมาก พอรับประทานอาหารกลางวันแล้ว ก็ยัง
พักต่อไปอีก บางคนก็ไปเที่ยวบนบ้ายเล่นในถ้ำ บางคนก็นั่งเล่น บางคนก็นอนเล่น แต่คุณ
จากวางรตมาผมได้เห็นถ้ำว่า ได้เนื้อจริงเชื่อว่าท่านเป็นเชอจัน ท่านได้ลักษณะของจันมาไว้
คือ ธรรมดาจนเป็นชนิดทขางเก็บเล็กผสมน้อย จึงก่อร่างสร้างตัวได้เร็ว คุณจากวางรตมา
ท่านก็ช่างเก็บเล็กผสมน้อยเหมือนกัน เพราะฉะนั้นถึงใคร ๆ จะบ่นว่านอนไม่เต็มตา ท่านก็
คงจะไม่บ่นกับเขาด้วยเลย

เวลาบ่ายจวน ๔ โมง เสด็จออกจากวัดถ้ำมาตามถนนเรื่อย ๆ ไม่มีอะไรแปลกประ
หลาดตามข้าง ๆ ทาง

๖. โบราณสถานของวัด มีถ้ำสุวรรณคูหาเป็นโบราณสถานที่สำคัญ เพราะ
เป็นถ้ำธรรมชาติดำรงแต่สมัยครั้งดึกดำบรรพ์ ทั้งปรากฏชัดเจนว่ามีมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์
ได้เคยพองอาศัยมาแล้วไม่น้อย ๕ รุ่น ซึ่งนักโบราณคดีจะมองดูรู้ได้ทันที เนื่องจากมีดินที่
เหลือจากการขุดลอกอยู่ส่วนหนึ่ง ทางด้านขวามือทางเข้าประตูถ้ำ แต่ละชั้นมีเศษส่วนวัสดุ
จากอาหาร เช่นกระดูก เป็นต้น ตกค้างซับซ้อนกันอยู่อย่างหนาแน่น ซึ่งบริเวณทางวัดได้รับ
คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายศิลปากร ให้สงวนรักษาไว้เพื่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป

นอกจากนี้ภายในถ้ำยังเป็นสถานที่ตั้งโบราณวัตถุ และปูชนียวัตถุตามที่ได้อธิบายมาแล้ว
ในข้อ ๕ เกือบทั้งหมด และเป็นสถานที่ตั้งอุโบสถกับเขตสีมาเดิมของวัดด้วย ทั้งเป็นที่ตั้ง
สถิตย์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำถ้ำ ประจำวัดมีพระพุทธรูปสำคัญและพ่อท่านเจ้าถ้ำเป็นต้น ซึ่ง
ประชาชนเข้าไปบวงสรวงสักการบูชาเป็นเนืองนิตย์ บางวันจะมีเสียงประทัดก้านดังดังติดต่อกัน
ไปเป็นระยะเกือบตลอดทั้งวัน และเป็นสถานที่ที่ประชาชนเข้ามานับสการบูชา รวมทั้งนัก
ทัศนจารทั่วโลกเข้าชมบ้างหนึ่ง ๆ ประมาณไม่น้อยกว่าแสนคน

๗ ทำเนียบเจ้าอาวาส

๑. องค์แรกให้กำเนิดวัดที่เรียกกันว่าพ่อท่านเจ้าถ้ำ (ไม่ทราบชื่อ) ประมาณ ก่อน พ.ศ. ๒๒๔๔
๒. พระสุวรรณคูหาสังฆปาโมกข์ ประมาณก่อน พ.ศ. ๒๔๐๐ (น่าจะมียก ๑ รูป ตามศิลาจารึก)
๓. พระอุปัชฌาย์บวช ประมาณ พ.ศ. ๒๔๑๒ - ๒๔๒๒ (สมัยพระบรมสิริสุข ๙ (อ่อน))
๔. พระครูสมุห์อ่อน " " ๒๔๒๓ - ๒๔๓๐ (สมัยพระบรมสิริสุข ๙ (กล่อม))
๕. พระอธิการเทือก " " ๒๔๒๔ - ๒๔๔๓
๖. พระอธิการแดง " " ๒๔๔๓ - ๒๔๔๕
๗. พระสมุห์ขลุ่ย " " ๒๔๔๕ - ๒๔๕๘
๘. พระอธิการเผือก " " ๒๔๖๐ - ๒๔๖๕
๙. พระอธิการเพ็ง " " ๒๔๖๕ - ๒๔๘๑
๑๐. พระอธิการพรม " " ๒๔๘๗ - ๒๔๙๒
๑๑. พระสมุห์รุ่ง อินทวนโน " " ๒๔๙๓ - ๒๕๐๒
๑๒. พระครูวินัยสารนิเทศก์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๒ - ปัจจุบันนี้

ไวยาวัจกรของวัด ๑ นายชาย เขวนิช ๒ นายอ่ำ อยู่มน ๓ นายเล็ก
คณังการ ได้รับการแต่งตั้งโดยถูกต้องแล้ว

๘. หลักฐานเอกสารอ้างอิงของวัด มีศิลาจารึกของพระยาบริสุทธิลโหมมิน
ทรราชบดี (ถิน) ซึ่งคิดตั้งไว้ในถ้ำ พระราชหัตถเลขาและพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องเสด็จประพาสแหลมมลายู จดหมายเหตุสมเด็จพระบรม
โอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร และราชนิพนธ์เป็นจดหมายรายวันโดย
พระนามแฝงว่านายแก้ว รายงานกิจการจังหวัดพังงา ประจำปี ๒๕๐๕ และรายงานประวัติวัด
สุวรรณคูหา ของเจ้าคณะจังหวัดพังงา ปี ๒๕๗๒

๑๐. สภาพความเป็นมา ตั้งแต่การบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ โดยพระยา-
 บริสุทธิโลหภูมิทรราชินดี (ฉิน) แล้ว นับว่าวัดสุวรรณคูหาเป็นวัดประจำสกุล ณ ตะกั่วทุ่ง
 และเป็นวัดประจำเมืองด้วย จึงเป็นยุคที่สภาพรุ่งเรืองที่สุด มีสักเลขประจำวัดถึง ๑๒ คน
 และทราบกันว่าวัดคันทดินในครอบครอง ทั้งวัดและธรณสงฆ์เกือบพันไร่ แม้แต่ที่ป่าสงวน
 พันธุ์ไม้สำหรับใช้สอยของวัด กว้างขวางขวางมาก แต่เมื่อผู้ว่าราชการเมืองถูกเปลี่ยนตัว
 และต่างสกุลไป ทั้งถูกลดฐานะจากเมืองมาเป็นอำเภอแล้ว ความสำคัญและความรุ่งเรืองของ
 วัดก็ค่อยเริ่มลดน้อยถอยลงตามลำดับ แม้แต่ที่วัดและธรณสงฆ์ก็ถูกตัดทอน ไปทำนิต
 กรรม จากสิทธิครอบครองของวัด เป็นอย่างอื่นไปเสียโดยมาก ป่าสงวนของวัดก็หายไป
 สภาพธรรมคือ อนิจจาเริ่มปรากฏแก่ชัดเจนนยิ่งขึ้น โดยมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อม
 ถอยเจริญบ้างตามยุคตามคราว แต่ส่วนใหญ่ก็คลานไปสู่ความชบเซา แม้เสนาสนะต่าง ๆ
 ก็เริ่มชำรุดทรุดโทรมลงตามลำดับ จนมาถึงระยะที่พระอธิการเพ็ง ภทฺทโก ได้มาเป็นเจ้าอา-
 วาสและได้รับประทวนขึ้นเป็นพระครูเจ้าอาวาส สภาพของวัดจึงค่อยกระเตื้องขึ้นมาได้อีกวาระ
 หนึ่ง เพราะท่านมีความรู้เรื่องยาแผนโบราณดี โดยเฉพาะเกี่ยวกับโรคตาท่านชำนาญเป็น
 พิเศษ ประชาชนจำเป็นต้องพึ่ง ความเป็นหมอแผนโบราณของท่านมาก เนื่องจากสมัยนั้น
 พังงาไม่มีโรงพยาบาลและสุสาน รวบรวมไม่มีแพทย์แผนปัจจุบัน ที่ชำนาญโรคพอสื่อ
 กับท่าน ประชาชนทั้งที่ไกลและใกล้ จึงต้องเข้าวัดเพื่อพึ่งบารมียาของท่าน ประกอบกับ
 สกุล ณ ตะกั่วทุ่ง มี คุณช้เทศและแม่ช้ทรัพย์ ยินยอมเข้าเข้ามาบูรณะวัดขึ้นอีก
 สภาพทั่วไปจึงค่อยก้าวขึ้นสู่ความรุ่งเรืองได้บ้าง แต่เมื่อท่านมรณะภาพแล้ววัดก็เริ่มทรุดลงอีก
 แม้จะเปลี่ยนตัวพระภิกษุผู้รักษาการ และเจ้าอาวาสบ่อย ๆ ก็ไม่ค่อยจะดีขึ้น บางทีก็ขาดพระ
 ภิกษุสามเณรอาศัยเป็นครั้งคราว และไม่ปรากฏว่า เจ้าอาวาสรูปใดอยู่จำพรรษาได้เกินกว่า
 ๑๐ ปี แม้จะได้โยกย้ายเปลี่ยนแปลงเสนาสนะ มีกุฏิเป็นต้นไป ปลุกสร้างในที่ต่าง ๆ เกือบ
 ทั่วเขตวัดและธรณสงฆ์แล้ว ก็คงอยู่ในสภาพที่เรียกได้ว่ามีแต่ทรงกับทรุดเท่านั้น สมภาร
 เจ้าอาวาสแต่ละรูปมาอยู่ได้บ้างหนึ่ง สองปีบ้าง สามปีบ้าง เพราะต้องย้ายไปอยู่ท่อนหรือไม้
 ลาสิกขา ไม่ลาสิกขาไปก็มีมรณะภาพไป แต่ละรูปข้ามระยะ ๑๐ ปีได้โดยยาก จนเกิดถ้อยกัน

ว่าเป็นวัดแพสมภาร หรือ “กนสมภารหัววัด” แม้เจ้าอาวาสรูปก่อนต่อจากปัจจุบันนกรมระ
ภาพในปี ๑๐ เช่นกันอีก แต่เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันอยู่มาได้ ๒๐ ปีแล้ว เขาดอกกันว่าเป็น
ผู้แก้อาถรรพณ์ของวัดนี้ได้

เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน ในฐานะเจ้าคณะอำเภอเขามารับตำแหน่งเจ้าอาวาส เพื่อแก
ไขปรับปรุงด้วยตนเอง เพราะเห็นว่าวัดเป็นวัดสำคัญของอำเภอ และเป็นวัดเกี่ยวข้องกับ
ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นด้วย จึงปรับปรุงแก้ไข เปลี่ยนแปลงและจัดวางแผนผังวัดขึ้นใหม่
เกือบทั้งหมด ทั้งจัดสร้างถนนหนทางให้ประชาชนได้ติดต่อกับวัด ได้โดยสะดวกทุก ๆ หมู่บ้าน
สภาพของวัดจึงค่อยดีขึ้น จนมีฐานะเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างของจังหวัดพังงา ในปี ๒๕๑๐
ถึง ๒๕๑๓ ได้รับเงินจัดสรรมาช่วยพัฒนาวัด จากกรมการศาสนา รวมทั้งสิ้นสามบาท และ
เริ่มได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายมากขึ้นตามลำดับ

ในระยะหลังต่อมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๒ - พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้นายจิตต์ ณ ตะกั่วทุ่ง
ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นรองอธิบดีกรมที่ดิน เขาร่วมมือเป็นกำลังสนับสนุน โดยชักนำพุทธ
บริษัททางกรุงเทพฯ นำผ้าป่าและกฐินมาทอด เพื่อสมทบทุนสร้างศาลาการเปรียญใหม่ ๕ ครั้ง
เป็นเงินแปดแสนบาทเศษ (๘๐๐,๐๐๐.บาทเศษ) ซึ่งบัดนี้ศาลาการเปรียญนั้นยังก่อสร้างอยู่ไม่
สำเร็จ เป็นศาลาทรงไทย ๒ ชั้น มีขนาดกว้าง ๑๖ เมตร ยาว ๒๗ เมตร เมื่อสำเร็จแล้ว
นอกจากใช้เป็นที่พักบิณฑบาตและที่พักพระภิกษุสงฆ์ตามปกติประเพณีแล้ว จะใช้เป็นโรงเรียนปริยัติ
ธรรม, หอสมุดและจัดเป็นพิพิธภัณฑ์สถานย่อย ๆ ของวัดด้วย

ด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้วัดเป็น “อาราม” และมีมาตรฐานชาติที่สวยงาม
อย่างเท่าเทียมได้ยาก จึงเป็นสถานที่ที่ศนาจรอันโด่งดังแห่งหนึ่งของหลายแห่งในจังหวัดนี้

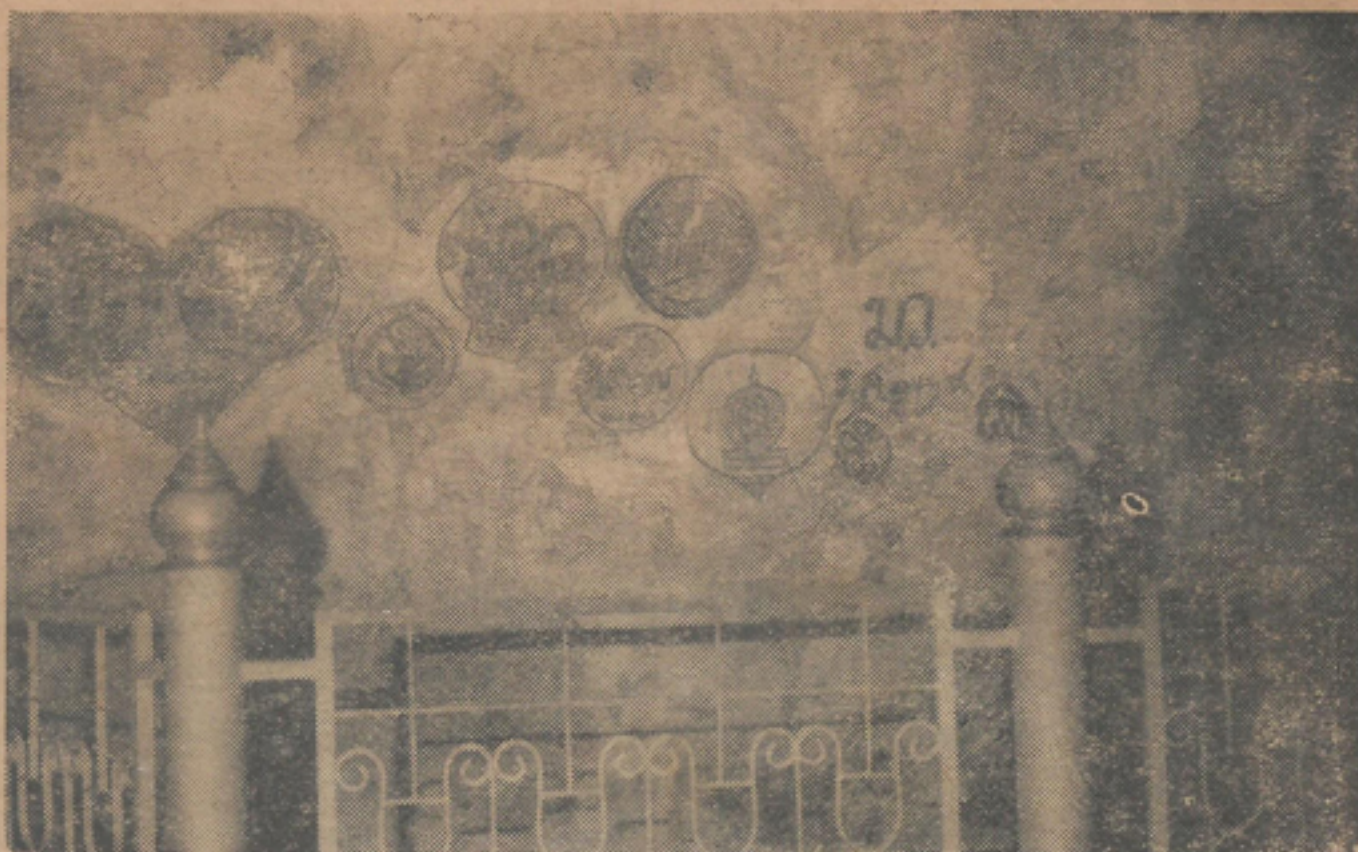
๑๑. สภาพของถ้ำ แม้ภูเขาถ้ำจะมีรูปลักษณ์เล็ก ๆ ก็จริง แต่ได้คร่อมเอาถ้ำ
ที่ใหญ่โตกว้างขวางสวยงาม และมีถ้ำเล็กถ้ำน้อยเป็นบริวารไว้มากมาย ทั้งเบื้องต่ำและเบื้อง
สูงเกือบทุกระดับ นับตั้งแต่ระดับพื้นดินจนถึงความสูงประมาณเกือบร้อยหรือ ๒๐๐ เมตรก็มี
แต่ละถ้ำมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ตามลักษณะของถ้ำตอนนั้น ๆ เช่น

๑. ถ้ำใหญ่หรือถ้ำพระ ตั้งอยู่ระดับเดียวกับพื้นดิน เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปขนาดต่าง ๆ ที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นเขตส์มาเก่าด้วย ถ้ำตอนนี้ได้ซ่อนถ้ำเล็กไว้อีก คือ ก. ถ้ำ ซึ่งปรากฏให้เห็นเป็นงูขาวในบางครั้ง ซึ่งถ้ำกันว่าหากผู้ใดได้พบเห็นแล้วมักจะได้ประสบโชคลาภทศเสมอ ถ้ำนี้เป็นที่ตั้งของศาลพ่อท่านเจ้าถ้ำ และถ้ำกันว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของสังคมคนในถ้ำด้วย ข. ถ้ำโน้งโห่ง เป็นถ้ำที่ทำให้เกิดเสียงแปลก ถ้าหากเอาอะไรไปเคาะที่หินชนต่าง ๆ เข้า

- ภาพภายในบริเวณถ้ำใหญ่ -

๒. ถ้ำแจ้ง เป็นพนสูงขึ้นไปจากถ้ำหนึ่ง ประมาณ ๘ เมตร อยู่ทางปากถ้ำทางทิศตะวันออก ได้รับแสงสว่างมาก ริมผนังถ้ำด้านซ้ายเป็นทวารก พระปรมาภิไธย พระนามและนามเจ้านายที่กล่าวมาข้างต้นไว้ และมีทางแยกขวาเวียนไปสู่ถ้ำอื่น ๆ ได้โดยรอบ หากเลี้ยวซ้ายก็จะเข้าสู่ถ้ำมด

- ภาพบริเวณกำแพงที่จารึกพระปรมาภิไธย -

๓. ถามิต เป็นถาที่ลงคำแล้วกลับสูงขึ้น ไปหาความมืดมากขึ้นตามลำดับ แต่ในความมืดนั้น ได้ซ่อนเอาความสวยงาม อันวิจิตรพิสดารต่าง ๆ ไว้อย่างตระการตา ซึ่งสุดจะพรรณนาให้ถนัดได้ เพราะประดับไปด้วยหินงอกหินย้อย ที่มีลักษณะแปลกประหลาด โดยธรรมชาติเหนือกว่าสถาปนิกและจิตรกรมใด ๆ ในมวลมนุษย์จะบันดาลขึ้นมาได้ และสุดวิสัยแห่งจินตกวีที่บรรยายให้เห็นแจ้งได้จริง ๆ นอกจากนั้นยังมีถ้ำสูง - ต่ำ ใหญ่ - น้อย คน - ลึก ซับซ้อนย่อนยอกชอกแซกวกวนไปหลายทิศหลายทาง ที่ออกไปสู่ที่มืดแสงสว่างได้หลายแห่ง และไต่ถ้ำมีคนยงมถ้ำปลาอยู่ถ้ำหนึ่ง ซึ่งเข้าไปได้โดยทางอื่น หากจะเลี้ยวขวาไปเรื่อย ๆ ก็จะทะลุออกไปสู่ลานกำแพง และเวียนเลียบไปทางขวา ก็จะไปพบถ้ำฝัง

๔. ถ้ำฝัง เป็นทออาศัยของผองหลวง ซึ่งจะมารวมกันจับกลุ่มทำรังรังเป็นระยะไปตามหน้าผา - แ่งหิน ตลอดจนถึงไม้ใกล้เคียงเป็นคราว ๆ ในระยะผสมพันธ์กันตามฤดูกาล เหมือนจะเชิญชวนให้คนเกยจกร้าน ได้เห็นเป็นตัวอย่างของความสามัคคี ความขยันขันแข็ง ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกล้าหาญ การทำงานกันตามหน้าที่ และประเพณีของมัน หนาสนามาก มันเป็นสัตว์ที่เคารพเชิดชูและหวงแหนและเชอฟังผู้นำ คือ "ราชัน" ผู้เป็น

ประมุขฝูงเพียงผู้เดียวอย่างแท้จริง จึงควบคุมฝูงได้เป็นหมื่นเป็นแสน เพียงแต่ “ราชัน”
ของฝูงจะอยู่หรือจะไปฝูงทั้งฝูงจะปฏิบัติตามทันที โดยเฉพาะความขยันขันแข็งเป็นยอดเยี่ยม
จึงมีคำพังเพยพูดกันบ่อยว่า “ขเกยจเป็นแมลงวัน ขยันเป็นแมลงผึ้ง”

๕. **ถ้ำแก้ว** เป็นถ้ำเล็กถัดจากถ้ำผิง เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปอยู่ ๓ องค์ ถัดกันมาเป็นถ้ำทมิฬและถ้ำดินสอพอง แต่พระเจ้าพระสงฆ์หากไม่เคร่งครัดจริงๆ แล้วจะอาศัยอยู่ในถ้ำนี้ได้ และเคยมีนักโบราณคดีจากกรมศิลปากร ได้เคยขุดค้นเพื่อสำรวจมาแล้ว จากถ้ำแก้วจะมีทางเลียบต่ำลงไปสู่ระดับพนดิน หมดานกว้างร่วม ๑๐ เมตร “คลองถ้ำ” หากเดินเลี้ยวขวาต่อไปก็จะถึงถ้ำครว

๒. **ถ้าครัว** เป็นถ้ำมีระดับต่ำกว่าถ้ำใหญ่เล็กน้อย มีลักษณะเป็นเพิงกว้างลึก
ทางด้านขวาเข้าไปถึงทางที่เวียนลงมาจากถ้ำแก้ว ด้านซ้ายทะลุไปสู่ถ้ำใหญ่ได้ ถ้ำนี้เป็นที่พัก
อาศัยของท่านเจ้าเงรดังกล่าวข้างต้น ปรากฏว่าเมื่อสมัยบูรณะวัด พ.ศ. ๒๔๐๐ นั้น ใช้ถ้ำ
เป็นโรงครัว จึงได้ชื่อว่า “ถ้ำครัว” บัดนี้คนเป็นทเก็บเรอยาว คอเรือพายแข่งในงานเสด็จพระ
อันเป็นประเพณีของชาวใต้ จากนั้นก็จะมองเห็นลานหน้าถ้ำใหญ่ต่อไป

๗. **ตาปลา** เป็นตาตาดีกกว่าตาอื่น ๆ ในฤดูฝนจะมีน้ำขังเต็มเปี่ยมปากตา หากฝนตกมากก็จะไหลผ่านหน้าตาลงสู่ลำธาร ในถ้ำจะเข้าชมได้เฉพาะแต่หน้าแล้งเท่านั้น ภายในมีช่องซอกแซกไปหลายทิศหลายทางภายในมืด และมีปลาอาศัยอยู่ตามแอ่งน้ำและ หลืบตาภายในทั่วไปจึงได้เรียกว่า “ตาปลา”

๘. **ถ้าตาสุก** เป็นเพียงตาที่แยกตัวไปทางเหนือไกลกว่าตาอื่น ๆ แต่มีลักษณะ
แปลกไปอีกแบบหนึ่ง มีหนังงอกขึ้นย้อยลงตามพอสสมควร

๙. **ถ้ำบน** เป็นถ้ำสูงสุดประมาณเกือบ ๒๐๐ เมตร มองเห็นไปจากที่ไกล และเป็นทออาศัยของฝูงหลวงในฤดูขยายพันธุ์ เช่นถ้ำผิงเหมือนกัน แต่ถ้ำบนเป็นถ้ำหน้าศึกษาเรื่องมนุษยชาติในสมัยโบราณด้วย เพราะปรากฏว่ามีซากเรือโบราณ โครงกระดูก เครื่องปั้นดินเผาและเครื่องประดับ เป็นต้น แต่เป็นถ้ำหน้าเสียตายว่า วัตถุนั้น ๆ ได้ถูกพวกคำคืนปู้ยขนไปขุดคุ้ยเอาคืนปู้ยและเก็บสิ่งเหล่านั้นมาไว้ในวัดประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๘ แต่เมื่อเจ้าอาวาสองค์ใหม่เข้ามา ปรากฏว่าสูญหายไปหมดแล้ว สืบได้แต่เครื่องประดับคล้ายกำไลเพียงชิ้นเดียวเท่านั้น

ภูเขาดูแต่ไกลก็เล็กนิดเดียว แต่ได้บรรจุเอาอะไรต่าง ๆ ที่ยิ่งใหญ่และสำคัญไว้อย่างมากมายจนเกินตัว โดยเฉพาะส่วนแห่งความงดงามอย่างวิจิตรพิสดารกันแล้ว จะหามาเทียบเท่าได้โดยยาก และสุดวิสัยของนักประพันธ์หรือนักกวี ที่จะนิพนธ์พรรณนาด้วยสำนวนใด ๆ ได้โดยส่วนตัวผู้เรียบเรียงประวัติวัดสุวรรณคูหา มีปัญญาแต่พอจะร้อยกลองกลอนกล่าวได้เพียงดังนี้

โอ ! ผลึกกรรม ธรรมชาติ สามารถสร้าง
นาม "สุวรรณคูหา" น่าพิงใจ
ในแดนดิน ถิ่นสถาน ที่ผ่านพบ
สุดเสกสร้อย ร้อยลำนํ้า รำทำนอง
ความสวยสึง ยิ่งศิลป์- ปิ่นเสก
ดูพราวแพรว แววแววับ ระยิบตา

บ้างเหมือนมุ้ง ม่านฟ้า ระย้าย้อย
ดังเกล้งเกลย เยี่ยงยับ กลับระบาย
เมือมาเยือน เหมือนมอง อยู่ห้องฟ้า
มองละเมอ เพ้อฝัน เฝ้ารันทด

บ้างอกเงย เขยยว เขยงบัวแย้ม
บ้างอกห้อย ย้อยอยู่ เป็นพู่ทอง
เป็นสวรรค์ ชนฟ้า เวหาห้อง
รองหมอนเรียง เคียงตั้ง ดังประดิษฐ์

บ้างผุดโผล่ โตโตด เป็นโขดเด่น
ให้หินงอก ออกชะง่อน ก้อนกลมกลม
บ้างเหมือนขน บันได ให้ไต่เต้า
ห้องหับเผย เกยแก้ว แพรพราวพรรณ

ส่องแสงศิลป์ หินห้อย ย้อยระยิบ
ความรู้ ผู้เรียง เสี่ยงรำคาญ
จำเป็นเขียน เพียรพากย์ ฝากประวัติ
ร้อยแก้ว-กลอง ลองพจน์ หมดปัญญา

ยิ่งเชิงช่าง ขาวมนุษย์ สุดวิสัย
พินิจไป ควรค่า ว่า "ถ้าทอง"
ที่เจอจะจบ มิได้เจอ เสมอสอง
เปรียบทองคำ ถ้าทอง ของพังงา
งามเอนก น่ารัก ยิ่งนักหนา
ประหนึ่งพา เพชรพลอย มาปล่อยป่าย
ลวนหินห้อย ให้เห็น เป็นสายสาย
มิให้กาย เทพธิดา มาปรากฏ
แต่เทวี่ พาเทวี หันไปหมด
เกือบล้นหมด ว่าอยู่ ที่ภูทอง
มัสแต่ม เติมไว้ มิให้หมอง
เทียมทำนอง เทวี่ มานิมิตร
เพื่อให้น้อง นางฟ้า มาสถิตย์
ให้นิสิต สาวสวรรค์ มาบรรทม
นาคกระเซ็น หยดย้อย พลอยทับถม
ดังประพรม เพชรทราย ประกายกลั้ว
เพื่อชนเข้า หาสาว ชาวสวรรค์
ดังกุดั่น ประดับดาว สกาวกาญจน์
สุดประดับ จับประดิษฐ์ กิดคำขาน
เชิงเชียวชาญ ยิ่งเยาว์ เบบปัญญา
กิดข้อขัด เห็นห่าง ทางภาษา
เป็นอันว่า จบประวัติ ของวัดลง

